

Στάλινγκραντ: 72 χρόνια από τη λήξη της μεγάλης μάχης

[Επιστήμες](#) / [Εκδόσεις](#)

«Τη Ρωσία», παρατήρησε ο ποιητής Tyuchen, «δεν μπορείς να την κατανοήσεις χρησιμοποιώντας την κοινή λογική». Τη Μάχη του Στάλινγκραντ δεν μπορείς να την κατανοήσεις μετά από μια τυπική ανάλυση. Η αμιγώς στρατιωτική σπουδή μιας μάχης τέτοιου μεγέθους δεν κατορθώνει να μας μεταφέρει στην πραγματικότητα του πεδίου της μάχης, όπως ακριβώς δεν το κατάφεραν οι χάρτες του Χίτλερ στη «Φωλιά του Λύκου» στο Rastenburg, που τον είχαν απομονώσει σε έναν

φανταστικό κόσμο, μακριά από τα δεινά των στρατιωτών του.

Τίτλος πρωτότυπου	Stalingrand
Συγγραφέας	Antony Beevor
Μετάφραση	Κωνσταντίνος Κρίσης
Εκδότης	Γκοβόστης
ISBN	960-270-968-5
Δέσιμο	Μαλακό εξώφυλλο
Σχήμα	15 X 23 εκ.
Σελίδες	632

Η ιδέα που κρύβεται πίσω από το γράψιμο αυτού του βιβλίου είναι να φανούν, μέσα στο πλαίσιο της συμβατικής ιστορικής διήγησης, οι εμπειρίες των στρατευμάτων και των δύο πλευρών, με τη βοήθεια ενός μεγάλου εύρους νέων πληροφοριών που προέρχονταν κυρίως από τα ρωσικά αρχεία. Η ποικιλία των πηγών παίζει καθοριστικό ρόλο στην περιγραφή της πρωτοφανούς φύσης της μάχης καθώς και των συνεπειών που είχε σε όλους εκείνους που εγκλωβίστηκαν μέσα σ' αυτήν δίχως σχεδόν καμία ελπίδα να ξεφύγουν.

Ανάμεσα στις πηγές περιλαμβάνονται πολεμικά ημερολόγια, αναφορές στρατιωτικών ιερών, προσωπικές εμπειρίες, γράμματα, ανακρίσεις Γερμανών και άλλων αιχμαλώτων από τη NKVD, προσωπικά ημερολόγια και συνεντεύξεις αυτών που συμμετείχαν.

Μία από τις πιο πλούσιες πηγές του κεντρικού αρχείου του Υπουργείου Αμύνης της Ρωσίας στο Podolsk αποτελείται από τις πολύ λεπτομερείς εκθέσεις που στέλνονταν καθημερινά από το Μέτωπο Στάλινγκραντ στον επικεφαλής του Πολιτικού Τμήματος του Κόκκινου Στρατού στη Μόσχα, στον Aleksandr Shcherbakov. Σε αυτές περιγράφονται όχι μονάχα ηρωικές πράξεις, αλλά και «ασυνήθιστα περιστατικά» (ευφημισμός των κομισαρίων για την προδοτική συμπεριφορά), όπως λιποταξίες, προσχωρήσεις στο αντίπαλο στρατόπεδο, δειλία, ανικανότητα, αυτοτραυματισμοί, «αντισοβιετικές συζητήσεις» ακόμα και μέθη. Οι σοβιετικές αρχές εκτέλεσαν για τέτοια «περιστατικά» περίπου 13.500 από τους στρατιώτες τους στο Στάλινγκραντ - δηλαδή περισσότερους από μια ολόκληρη μεραρχία. Η κύρια πρόκληση, συνειδητοποίησα σύντομα, ήταν να επιχειρήσει κανείς να αντιπαραθέσει στην αυθεντική αυτοθυσία τόσων στρατιωτών του Κόκκινου Στρατού, τον εξαιρετικά βίαιο εξαναγκασμό που άσκησαν τα ειδικά τμήματα της NKVD (τα οποία πολύ σύντομα πέρασαν στη δικαιοδοσία της αντικατασκοπευτικής SMERSH) εναντίον όσων δίσταζαν να πολεμήσουν.

Η σχεδόν αδιανόητη αγριότητα του σοβιετικού συστήματος εξηγεί σε μεγάλο βαθμό, αλλά όχι πλήρως, τους λόγους που οδήγησαν πολλούς πρώην στρατιώτες

του Κόκκινου Στρατού να πολεμήσουν στο πλευρό των Γερμανών. Στις τάξεις των μεραρχιών της 6ης Στρατιάς, η οποία βρισκόταν στην πρώτη γραμμή του Μετώπου Στάλινγκραντ, υπηρετούσαν περισσότεροι από 50.000 Σοβιετικοί πολίτες με γερμανικές στολές. Κάποιοι από αυτούς είχαν αναγκασθεί να ακολουθήσουν αυτό το δρόμο προκειμένου να αποφύγουν τη φρικτή λιμοκτονία των στρατοπέδων αιχμαλώτων? άλλοι ήταν απλά εθελοντές. Δεν είναι λίγες οι γερμανικές εκθέσεις των τελευταίων συγκρούσεων που περιγράφουν το θάρρος και την αφοσίωση που επέδειξαν αυτοί οι «Hiwi» («εθελοντές») μαχόμενοι εναντίον των συμπατριωτών τους. Περισσότερο να αναφέρει κανείς τη φρενήρη καχυποψία που κατάλαβε τη NKVD του Μπέρια όταν διαπίστωσε το μέγεθος της προδοσίας.

Το θέμα αυτό παραμένει ακόμα και σήμερα ταμπού στη Ρωσία. Ένας συνταγματάρχης του πεζικού, με τον οποίο έτυχε να μοιραστώ την κλιμάξια ταξιδεύοντας σιδηροδρομικώς για το Volgograd (το πρώην Στάλινγκραντ), αρνιόταν αρχικά να αποδεχθεί ότι υπήρξε έστω και ένας Ρώσος που φόρεσε γερμανική στολή. Πείστηκε τελικά όταν του είπα για τις καταστάσεις σιτιζομένων* της 6ης Στρατιάς που βρίσκονταν στα γερμανικά αρχεία και περιείχαν ρωσικά ονόματα.

Για έναν άνθρωπο που απεχθανόταν εμφανώς τον Στάλιν για τις εκκαθαρίσεις που επέβαλλε στο Ρωσικό Στρατό, η αντίδρασή του ήταν άκρως ενδιαφέρουσα. «Δεν ήταν πλέον Ρώσοι» είπε χαμηλόφωνα. Το σχόλιό του ήταν σχεδόν πανομοιότυπο με τη φόρμουλα που είχε χρησιμοποιηθεί πριν από περίπου πενήντα χρόνια, όταν το Μέτωπο Στάλινγκραντ έκανε λόγο για «πρώην Ρώσους» στις αναφορές του προς τον Shcherbakov που βρισκόταν στη Μόσχα. Τα συναισθήματα για το Μεγάλο Πατριωτικό Πόλεμο παραμένουν ακόμα και σήμερα το ίδιο ανελέητα όπως ακριβώς ήταν και τότε.

Η απερισκεψία, η σκληρότητα και η τραγωδία αυτής της ιστορίας αποκαλύπτεται μέσα από αναπάντεχα περιστατικά. Το πιο εντυπωσιακό γεγονός για τη γερμανική πλευρά δεν έγκειται στην απροκάλυπτη συμμετοχή της Βέρμαχτ στα εγκλήματα πολέμου που διαπράχθηκαν -γεγονός που αποτελεί αντικείμενο έντονης αντιπαράθεσης ακόμα και σήμερα στη Γερμανία- αλλά στη σύγχυση αίτιου και αιτιατού, ειδικότερα στη σύγχυση που επικράτησε μεταξύ των πολιτικών πεποιθήσεων και των συνεπειών τους.

Οι Γερμανοί στρατιώτες που βρίσκονταν στη Ρωσία -όπως αποκαλύπτουν τόσα και τόσα γράμματα τα οποία στάλθηκαν από το Στάλινγκραντ- ήταν σε πλήρη ηθική σύγχυση. Ο στόχος της υποδούλωσης των Σλάβων και της υπεράσπισης της Ευρώπης από το μπολσεβικισμό μέσω ενός προληπτικού χτυπήματος αποδείχθηκε, το λιγότερο, επιζήμιος. Ακόμα και σήμερα, πολλοί από τους Γερμανούς επιζώντες

αντιμετωπίζουν τη Μάχη του Στάλινγκραντ ως μια πονηρή παγίδα των Σοβιετικών στην οποία παρασύρθηκαν λόγω των εσκεμμένων υποχωρήσεων του Κόκκινου Στρατού. Το γεγονός αυτό έχει ως συνέπεια να θεωρούν τους εαυτούς τους θύματα και όχι αυτουργούς αυτής της καταστροφής.

Παρ' όλ' αυτά, υπάρχει κάτι που παραμένει αδιαμφισβήτητο. Η Μάχη του Στάλινγκραντ εξακολουθεί να αποτελεί ένα ιδεολογικά φορτισμένο θέμα και συμβολικής σημασίας, για το οποίο η τελευταία λέξη δεν θα ειπωθεί για πολύ καιρό ακόμα.

Βιογραφικό Συγγραφέα

Ο Antony Beevor σπούδασε στο Winchester και το Sandhurst. Ως μόνιμος Αξιωματικός της 11ης Ίλης Ουσάρων υπηρέτησε στη Γερμανία και την Αγγλία μέχρι που παραιτήθηκε από τον στρατό μετά από πέντε χρόνια υπηρεσίας. Έχει εκδώσει αρκετά μυθιστορήματα, ενώ στα έργα του περιλαμβάνονται τα: Βερολίνο-Η πτώση 1945 και Κρήτη-Η Μάχη και η Αντίσταση (Εκδόσεις Γκοβόστη). Είναι παντρεμένος με την Artemis Cooper, σε συνεργασία με την οποία έγραψε το Paris after the Liberation. Και οι δύο έχουν ανακηρυχθεί Chevalier de l' Ordre des Arts et des Lettres από τη Γαλλική Κυβέρνηση.

<http://bit.ly/1fwwLfw>